

Belediyelerin Göç ve Göçmen Politikaları: Gaziantep ve Hatay Büyükşehir Belediyeleri Örneği*

Merve BAY

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Yüksek Lisans Öğrencisi,
<https://orcid.org/0000-0002-3958-7406>

Filiz Tufan EMİNİ

Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi,
Biga İ.İ.B.F. Kamu Yönetimi Bölümü,
<https://orcid.org/0000-0002-9040-0811>

Makale Başvuru Tarihi : 26.12.2022

Makale Kabul Tarihi : 29.01.2023

Makale Yayın Tarihi : 31.01.2023

Makale Türü : Araştırma Makalesi

Özet

Anahtar Kelimeler:

Göç, Göçmen,
Yerel Yönetimler,
Hatay, Gaziantep

Göç, bir ülkenin gelişimine etki eden aynı zamanda yönetilmesi zorunlu çok boyutluluğu oluşturmuştur. Bu bağlamda etkin bir yönetimin söz konusu olabilmesi için Merkezi Yönetim dışındaki paydaşların bu sürece dâhil olması göçün karmaşıklığının etkin bir şekilde yürütülmesinde önem teşkil etmektedir. Yerel Yönetim kavramı; ulus sınırları içindeki topluluklarda yaşayan insanların bireysel ve toplumsal ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kurulmuş olan ve aynı zamanda hukuk düzeniyle oluşturulmuş anayasal kuruluşları ifade etmektedir. Bu çalışmada sınır belediyeleri olan Gaziantep ve Hatay Büyükşehir Belediyeleri'nin Suriyeli göçmenlere yönelik hizmet üretimleri ele alınmış, bu hizmetlerin nitelikleri araştırılmış ve geliştirebilir olasıları incelenmiştir.

Migration and Immigration Policies of Municipalities: The Case of Gaziantep and Hatay Metropolitan Municipalities

Abstract

Keywords:

Migration,
Migrants, Local
Administration,
Hatay, Gaziantep

Migration has created a multidimensionality that has to be managed at the same time that affects the development of a country. In this context, in order for an effective management to be in question, the involvement of stakeholders other than the Central Government in this process is important for the effective management of the complexity of migration. The concept of local government; It refers to the constitutional institutions established to meet the individual and social needs of the people living in communities within the borders of the nation and at the same time formed by the legal order. In this study, the service production of Gaziantep and Hatay Metropolitan Municipalities, which are border municipalities, for Syrian immigrants, the qualities of these services are investigated and their possibilities for improvement are examined.

* Bu çalışma, birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında hazırladığı "Belediyelerin Göç ve Göçmen Politikaları: Gaziantep ve Hatay Büyükşehir Belediyeleri Örneği" adlı tez çalışmasından üretilmiştir.

GİRİŞ

Tarihsel süreçler boyunca süregelen göç olgusu yaşamın her döngüsünde hayatımızın olağan bir parçası olmuştur. Nedenleri ve sonuçları ele alındığında yaşamımızın her alanına etki etmekte olan göçlerin yalnızca coğrafi yer değişikliği, nüfustaki değişim olarak ifade edilemiyor olması göçün karmaşık ve çok boyutlu olmasına örnek teşkil etmiştir. Türkiye, bulunduğu coğrafi konum sebebiyle göçler ülkesi olarak anılsa da son dönem oluşan göç dalgası tarihinde eşi benzeri görülmemiş niteliktedir. “Göç” ile “Yönetim” kavramları bu doğrultuda daha fazla ön plana çıkmış ve bu iki kavram bütüncül açıdan ilintili hale gelmiştir. Bu nedenle göç edilen bölgedeki kurumların bu süreci ne derece başarılı ve sistematik şekilde yönettiği konusu hem ülke gelişimi hem de göçmen hakları bakımından önem taşımaktadır. Hizmetleri halka sunmada en yakın birim olan ve göçmenlerin sosyal uyumu açısından en etkin kurumlardan biri olarak görülen yerel yönetimler, bu yönetim sürecinin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Bu kapsamda Merkezi Yönetim dâhil olmak üzere ilgili paydaşlarla göçmenlerin ihtiyaçlarının giderilmesine katkıda bulunmuştur. Özellikle sosyal uyum açısından göçmenlerin entegrasyon sürecinde vakıflar, sosyal yardımlaşma kurumları ve yerel işbirliği yaptığı kurumlardan da aktif olarak destek almıştır. Bu gerçekleştirilen işbirlikleriyle hem daha aktif olarak süreci tasarlarlarken hem de bu entegrasyon sürecini hızlandırmıştır.

Bu çalışmada yerel yönetimlerin görev ve sorumlulukları bağlamında belediyelerin, göçmenlerin ve özellikle Suriyeli sığınmacıların sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan rollerinin saptanması ve subsidiarite ilkesi çerçevesinde uygulanabilirliği ele alınmıştır. Subsidiarite ilkesi hükümetler ve hükümete bağlı yetkililer tarafından alınacak olan tüm kararların, olanaklar dâhilinde yurttaşlara uyumlu ve yakın olmasını ifade etmektedir. Demografik dağılım yönünden bakıldığında Suriyelilerin yoğun olarak yaşadığı yerler İstanbul, Şanlıurfa, Hatay, Gaziantep ve Adana’dır. Bu çalışma için söz konusu şehirlerden Hatay Büyükşehir Belediyesi ve Gaziantep Büyükşehir Belediyesi seçilmiştir. Bu şehirlerin seçilmesinin en önemli nedeni, her iki şehrin de jeopolitik konum ve kültürel yakınlık bakımından diğer şehirlerden farklı olmasıdır.

Çalışma yalnızca Gaziantep ve Hatay Büyükşehir Belediyeleri’nin 2015-2019 ve 2020-2024 yılı stratejik planlarını ve 2019 yılı ve 2020 yılı faaliyet raporlarını kapsamaktadır. Yapılan araştırmanın sonucunda; elde edilen bulgular dört tema altında değerlendirilmiştir. Bu temalar barınma ve konut ihtiyacı üzerine çalışmalar, kültürel ve sosyal uyuma dair çalışmalar, ekonomik uyuma dair çalışmalar ve kent yaşamına uyuma dair çalışmalardır. Bu temalar ayrıca alt kodlarla detaylandırılmıştır.

Araştırmanın konusu yerel yönetimlerin belirtilen tarihler arasında göçmenlere verdiği bütün hizmetlerin karşılaştırılarak analiz edilmesi, ortaya çıkan sonuçların Covid-19 dönemindeki verilen hizmetlerle kendi içlerinde ve belirtilen yerel yönetimlerin hizmetlerinin karşılaştırılarak analiz yapılmasıdır. Bu karşılaştırmalar yapılırken araştırmanın sınırlılıklarında bulunan belediyelerin yayınlamış oldukları faaliyet raporları esas alınmıştır.

GÖÇ VE GÖÇMEN KAVRAMI

Göç, sebepleri bakımından ekonomik, dini, kültürel veya siyasi olmak üzere geçmişten günümüze dek çok boyutlu ve karmaşık bir yapıda gerçekleşen yer değiştirme hareketidir. Temelinde sosyal bir olgu olan göç, kişilerin yaşamının ve toplumların yapısının değişmesine neden olmaktadır. En temel açıdan kitlesel veya bireysel olarak ayrıştırılan göçlerin en önemli özelliği coğrafi mekân değişikliğine yol açmasıdır. Aynı zamanda bu çok çeşitliliği ile etnolojiden sosyolojiye yerel yönetimlerden kentleşmeye dek birçok alanı da kapsamaktadır (Sürmeli, 2017: 275).

Sosyolojik açıdan incelendiğinde göç, bireylerin, ailelerin veya grupların var olan statülerinden başka bir statüye doğru yönelimleri şeklinde tanımlanmaktadır. Bu tanımlama ışığında beliren göç sebebi istihdam imkânlarıdır. Bireylerin çalışma amacıyla gittikleri bölgede kamu hizmeti, piyasa şartları ve ücret düzeylerine etki etmesi, o bölgenin kalkınma ve gelişmesine etki etmektedir (Erkal, 1997: 223). Göç ile birlikte bulunan veya yaşanan sosyal çevreden ayrılma ve yeni bir sosyal çevreye yönelme durumu hâkim olmaktadır (Töre, 2016: 47).

Göç, bu tanımlamalar ışığında kapsamlı olarak ekonomik, siyasi, kültürel ve kişisel tecrübeleri bünyesinde barındıran süresi bakımından kısa veya uzun vadeli olarak gerçekleşebilen, kalıcı veya geçici olarak yerleşme durumu söz konusu olan nüfus hareketliliği veya yer değiştirme hareketi olarak tanımlanmaktadır. (Yalçın, 2004: 12-13). Bununla birlikte göç, eski bir olgu olmasına karşın inceleme alanı olarak ancak yirminci yüzyıl

başlarında gündeme alınmıştır. Gündeme alınan mülteci çalışmaları konusu ile ilk kez yöntem ve uygulamalar belirlenmiş akabinde nüfus sayımları doğrultusunda bu süreç uygulama alanı bulmuştur (Barın, 2015: 13).

Göçmen kavramının literatürde evrensel açıdan kesin kabul görmüş bir tanımlaması bulunmasa da göçün öznesi olan kişi yani göç eden kişi olarak ifade edilmektedir. Ekonomik, sosyal, siyasal açıdan yaşam koşullarını iyileştirmek veya bireysel keyfi sebeplere dayandırılarak gerçekleştirilen göçlerde göçün öznesi olan kişi göçmen olarak tanımlanmaktadır. Bu doğrultuda “Birleşmiş Milletler, göçmen olma statüsünü göçün türlerine bağlı kalmaksızın kendi ülkesinin dışında başka bir ülkede bir yıldan fazla süreli olarak yaşayan kişi olarak açıklamaktadır” (Adıgüzel, 2016: 5).

GÖÇ YÖNETİMİ VE POLİTİKASI

Birleşmiş Milletler Göç Örgütü (IOM)’nün, göç politikaları ve göç yönetimi konusunda kapsayıcı, evrensel bir göç rejiminin olmaması göç politikalarında ülkelerin önemli roller üstlenmesini sağlamıştır. Ancak ulusal bir kimlik taşıyan göç politikalarının uygulamadaki yerinin benzer önemi taşıdığını söylemek oldukça güçleşmiştir. Çünkü ülkeler arasındaki çeşitli ittifaklar, bölgesel ve bölgelerarasındaki anlaşmalar karmaşık bir niteliğe bürünmüş ve göç politikaları ayrımcı ve ayrılıkçı bir şekilde uygulama alanı bulmaya başlamıştır. Aynı zamanda insan hakları başta olmak üzere sağlık, ticaret gibi küresel birçok kurum göç yönetimi ve politikalarına etki etmiştir. Bu ise göç yönetimini çok boyutlu, küresel, karmaşık ve gerilimli bir sürece dönüştürmüştür (Toksöz, Erdoğan, Kaşka, 2012: 11).

YEREL YÖNETİMLERİN GÖÇ YÖNETİMİ VE POLİTİKALARI

Yerel Yönetim, Yerinden Yönetim veya Adem-i Merkeziyetçilik olarak bilinen kavram (Keleş, 1992: 15) belirli coğrafi sınırlar içerisinde yaşamakta olan insanların, ortak yaşamadan kaynaklanan ihtiyaçlarının karşılanması için karar organı yerel halk tarafından seçilen ve yetki ve sorumlulukları mevzuat gereğince sınırlı olan kamu tüzel kişiliği olarak tanımlanmaktadır (Ulusoy ve Akdemir, 2011: 17). Bu tanımdan da hareketle yerel yönetimler, sınırlı bir coğrafi alana ait yetkilerin paylaşıldığı mali özerkliğe sahip kamusal bir yapıyı ifade etmektedir (Sezer, 2008: 57). Küreselleşme ile birlikte yaşanan sosyal hareketlilik, kentlerdeki nüfus artışı, sosyal ve ekonomik alanlarda iş bölümü ve katmanlaşmanın artması halkın birlikte yaşamaktan kaynaklanan ihtiyaç ve beklentilerine de çeşitlilik katmış ve yerel yönetimlerin faaliyet alanını genişletmiştir (Bozlağan ve Yaş, 2007: 123).

Eryılmaz’a göre (2015: 37), “siyasi ve idari yetkilerin bir bölümünün, merkezi yönetim dışındaki birimlere devredilmesidir”. Ulusoy ve Akdemir’e göre (2005: 45), “ayrı tüzel kişiliğe sahip idari yapılanmaların yönetim konusunda karar alıp bu kararları uygulamaya koyduğu otorite olarak tanımlanmaktadır.” Günday’a göre ise (1996: 42), “halka sunulacak hizmetlerin merkezi yönetim nezdinde tek elden yürütülmemesini sağlayan ve hizmetlerin merkezi yönetim teşkilat ve hiyerarşisine dâhil olmaksızın farklı anayasal kuruluş tarafından yürütülmesini sağlayan kamu tüzel kişiliğidir.” Kamu hizmetlerinin yerine getirilmesinde kanuni yetki sınırları çerçevesinde halkın çıkarlarını gözetmek, planlamak ve biçimlendirmekte önemli roller üstlenmektedirler (Mengi ve Keleş, 2002: 11).

Sanayi Devrimi sonrasında yerel yönetimlerin hizmet sunmadaki sorumluluğunun artması müdahaleci devlet anlayışı doğrultusunda yerel yönetimlerin uygulayacağı sosyal politikaları belirlemede araç görevi görmüştür. Özellikle bu dönemde birçok ülke yerel yönetim birimlerinin sosyal politika fonksiyonlarını artırmış, (Ersöz, 2006: 773) bu fonksiyonlar dâhilinde sosyal devlet kavramı yerel anlamda sosyal belediyeçilik adını almıştır.

Türkiye’de göç yönetimi merkezi yönetim minvalinde yürütülüyor olsa da yerel yönetimlere de çeşitli görev ve sorumluluklar yüklenmektedir. Zira subsidiarite ilkesi gereği hizmetleri halka sunmada en yakın yetkili birim olan yerel yönetimler, göç sürecinin yarattığı olumsuzlukları da derinden hisseden bir alanı oluşturmuştur (Bahçeci ve Uzun, 2017: 8). Yerel yönetimler, göç yönetimi süresince göçmenlere sunulacak olan barınma alanı hizmeti, sosyokültürel bütünleşme ve temel ihtiyaçların karşılanması gibi birtakım görevlere sahip olmakta ve göçmenlerde yurttaşlık bilincini uyandırmak ve geliştirmek için önemli faaliyetler üstlenmektedir. Bu görevler bağlamında yasal olarak doğrudan herhangi bir yetkilendirmeye sahip olmayan yerel yönetimlerin, görevli bir kurum olarak ön plana çıkarılması zorunluluk olarak görülmektedir (Daoudov, 2013: 8-9). Göç yönetiminde esas yetki ulusal düzeyde İçişleri Bakanlığı ve onun idaresindeki GİGM yetkisi kapsamında olmakla birlikte yerel düzeyde doğrudan yerli halk, göçmenler, mülteciler, sığınmacılarla bir arada olan yerel yönetimler, göç yönetiminin önemli bir aktörü olarak ifade edilmektedir. Özellikle son dönem göç yönetiminde etkili olan

Suriyelilerin göç dalgası sınır illere kurulan çadırkentlerle sınırlı kalmamıştır. Göçlerin zamanla artması ve Suriye’de çıkan iç savaşın öngörülmedik müddetle uzaması sonucu büyükşehirlere doğru yayılan Suriyeliler dolayısıyla yerel yönetimler göç yönetim sürecinin birincil muhatabı haline gelmiştir.

GÖÇ YÖNETİMİNDE YEREL YÖNETİMLERİN İDARİ STATÜSÜ

Türkiye’de göçmenlere yönelik kapsamlı politikaların geliştirilmesi büyükşehirlerin mevcut fiziksel kapasiteleri ve ekonomik durumu dolayısıyla gereklilik taşımıştır. Özellikle uluslararası göçler yerelde, kentsel bütünleşme ve sosyal belediyecilik anlayışları gibi kavramlarla gündeme gelmiş ve belediyelerin göçmenlerden doğan sorumlulukları oldukça önem teşkil etmiştir. Buna karşın Türkiye’de uzun yıllar göçmenlere yönelik sosyal politikaların oluşturulması ve yürürlüğe konması merkezi yönetim minvalinde kalmıştır. Belediyelerin bu kapsamda yetki ve sorumluluk sahibi olduğu ilk ciddi gelişme ise 2004 yılında kabul edilen 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ve 5393 Belediye Kanunu ile olmuştur (Biehl, 2012: 87). Göç Yönetiminde yerel yönetimlerin idari statüsünü aktarabilmek için 5393 Sayılı Belediye Kanunu ve 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu’nun incelenmesi gerekmektedir.

5393 sayılı Belediye Kanunu 3. Maddesinde “belediye” tanımlaması, belirli coğrafi sınırlar içerisinde yaşamakta olan insanların ortak yaşamadan kaynaklanın ihtiyaçlarının karşılamak üzere karar organları yerel halk tarafından seçilmek suretiyle oluşturulan ve idari ve mali özerkliğe sahip olan kamu tüzel kişiliği olarak ifade edilmektedir (Ulusoy ve Akdemir, 2011: 17). Belirli coğrafi sınırlar içerisinde yaşayan belde sakinleri, o kentin yerel halkı olmakta ve belediyelerin görev tanımlamasındaki asli var oluş sebebi olarak tanımlanmaktadır. Buna karşılık aynı kanununun 13. Maddesi “Hemşehrilik Hukuku’nu ele almıştır. Hemşehrilik Hukuku’na göre:

“Herkes ikamet ettiği beldenin hemşehrisidir. Hemşehrilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilenme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır. Yardımların insan onurunu zedelemeyecek koşullarda sunulması zorunludur. Belediye, hemşehriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması konusunda gerekli çalışmaları yapar. Bu çalışmalarda üniversitelerin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, sivil toplum kuruluşları ve uzman kişilerin katılımını sağlayacak önlemler alınır. Belediye sınırları içinde oturan, bulunan veya ilişkisi olan her şahıs, belediyenin kanunlara dayanan kararlarına, emirlerine ve duyurularına uymakla ve belediye vergi, resim, harç, katkı ve katılma paylarını ödemekle yükümlüdür.” (<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf>, 30.08.2021).

Hemşehrilik hukuku kapsamında aynı belde içinde yaşamakta olan geçici koruma altındaki sığınmacılar da bu hizmetin bir parçası olarak görülmektedir. Ancak bu duruma ilişkin çeşitli görüş farklılıkları bulunmaktadır. Geçici koruma altındaki sığınmacıların geçici kimlik belgesi uzun süreli ikamet izni vermemektedir. İkamet izni alınabilmesi için buldukları İl Göç İdaresi Müdürlüğüne başvuru yapılması gerekmektedir (www.goc.gov.tr). Bu sebeple ikamet izni olmayan geçici koruma altındaki Suriyeliler, adres kayıt sistemine bağlı olmaktadır. Ancak belediyelerin hizmet sunmasında “ikamet etme” şartı bulunmaktadır. Belediye Kanunu’nun 14. Maddesinde bu duruma açıklık getirmektedir.

“Belediye hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerde ve en uygun yöntemlerle sunulur. Hizmet sunumunda engelli, yaşlı, düşkün ve dar gelirlilerin durumuna uygun yöntemler uygulanır” maddesi yer almaktadır (<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf>, 30.08.2021).

Geçici koruma altındaki Suriyelilerin, “sosyal hizmet ve yardım” kapsamında ortak yaşamaktan kaynaklanan ihtiyaçlarının karşılanması belediyelerin yetki ve sorumlulukları arasında sayılmaktadır (Madde: 14/1). Ancak yine de belediyeler, vatandaş olmayanlara karşı sunulacak hizmetlerde Sayıştay tarafından yapılan denetim ve kontrollerde sorun oluşturması sebebiyle kararsızlık yaşamaktadır (Erdoğan, 2017: 41).

Türkiye’de göçmen ve mültecileri kapsayan herhangi bir yerleştirme politikasının olmamakta ve ülke sınırları içinde her yere yayılım gösteren Suriyeliler özellikle kent merkezlerinde ve belediye sınırları içerisinde yaşamaktadır. Adres kayıt sistemine göre ikamet etmekte olan Suriyelilere 5393 sayılı belediye kanunundaki hemşehrilik hukuku kapsamında hizmet götürülmektedir. Bu hüküm her ne kadar vatandaşlık konusunda tartışmalara yol açsa da merkezi yönetim nezdinde açıklayıcı idari bir dayanak oluşturulmamıştır. Aynı zamanda belediyelerin göçmenlere ve mültecilere hizmet sunması karşısında engel bir kanun maddesi bulunmaması

nedeniyle bu alanda çalışmalar yapılmaktadır. Hemşehrlik tanımlamasının daha açıklayıcı ve kapsayıcı bir şekilde revize edilmesi gerekmektedir. Çünkü hemşehrlik hukuku dâhilinde, yerel halkın “belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgi sahibi olma ve belediyenin yardımlarından yararlanma” hakları bulunmaktadır. Ancak geçici koruma altındaki Suriyeliler, sadece sosyal yardım hizmetlerinden faydalanmakta ve kalıcılığı öngörülen Suriyeliler için daha kapsayıcı ve açık bir tanımlama yapılması gerekmektedir.

Belediye Kanununda olduğu gibi 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu’nda da göçmenlere yönelik açık hükümler yer almamaktadır. Ancak büyükşehir ve ilçe belediyelerinin yetki ve sorumluluklarını kapsayan 7. Maddenin 1. Fıkrasının “u” ve “v” bendindeki yetkiler açık bir ifade yer almasa da göçmenleri de ilgilendirmektedir
(<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5216&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>).

“u” bendinde, “il düzeyinde yapılan planlara uygun olarak, doğal afetlerle ilgili planlamaları ve diğer hazırlıkları büyükşehir ölçeğinde yapmak; gerektiğinde diğer afet bölgelerine araç, gereç ve malzeme desteği vermek; itfaiye ve acil yardım hizmetlerini yürütmek; ...”,

“v” bendinde ise “sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettirmek, bu hizmetleri yürütürken kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak” şeklindeki hizmetler mülteci ve geçici koruma altındaki Suriyelileri de kapsadığı değerlendirilmiştir.

5216 Sayılı kanunun 24. Maddesinin j bendinde büyükşehir belediyesi giderleri düzenlenmiştir. Bu kapsamda “dar gelirliler, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile engellilere yönelik yapılacak olan sosyal hizmet ve yardımlar” belediye giderleri arasında yer almaktadır. Kanun maddesinin geniş yorumlanması doğrultusunda yoksulluk ve muhtaçlık kavramlarının göçmenler minvalinde de ele alınması mümkün olmaktadır. Ancak nüfus ölçütü göz önüne alındığında genel bütçe gelirlerinden pay almakta olan belediyeler, nüfusa kayıtlı olmayan mülteciler dolayısıyla ek maliyet yüklenmektedir.

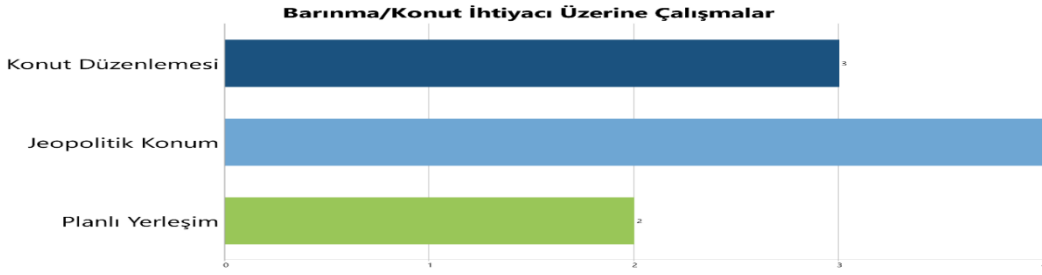
SURİYELİ GÖÇÜNÜN YEREL YÖNETİMLERE YANSIMASI: GAZİANTEP VE HATAY BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ ÜZERİNE ARAŞTIRMA

Türkiye’de yasal metinlere göre göçmenlere yönelik hizmet üretme ve ilgili mevzuatlar konusunda görece etkisiz pozisyonda yer almakta olan belediyelerin, sınırları içerisinde yaşayan ve kendilerinden hizmet bekleyen göçmenlere yönelik hizmet üretip üretmediklerini ve de eğer üretiyorlarsa bunu ne şekilde gerçekleştirdiklerini aktarabilmektir. 2011 yılından bugüne dek süregelen Suriye iç savaşı tüm dünya ülkelerine göstermektedir ki, Suriyeli sığınmacılara yönelik oluşturulan politikalar geçicilik unsuru ile sınırlı kalmamalıdır. Yerleştiklerin toplumun birer parçası haline gelen sığınmacılara karşı üretilen hizmetler tüm toplumun geleceği ile yakından ilintili olmaktadır. Özellikle demografik açıdan İstanbul, Şanlıurfa, Hatay, Gaziantep ve Adana Suriyelilerin yoğunlukla yaşamakta olduğu illeri oluşturmaktadır. Çalışmaya konu olan Gaziantep ve Hatay illeri ise göç ve özellikle son dönem göç politikalarının şekillenmesinde özellikle coğrafi konumu sebebi ile önem teşkil etmektedir. Aynı zamanda yerli halk ile benzer kültüre sahip olan sığınmacıların, gerek etkileşimi ve uyumu konusunda gerek ise sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan subsidiarite ilkesi uyarınca belediyelerin rollerinin saptanması amaçlanmıştır. Bu sebeple bu çalışma ile bu iki sınır belediyenin Suriyeli yerleşiklere yönelik hizmet üretmede nerede olduklarını daha net göstermek ve geliştirilebilir olan noktalarına dikkat çekmek istenmektedir.

Bulgular

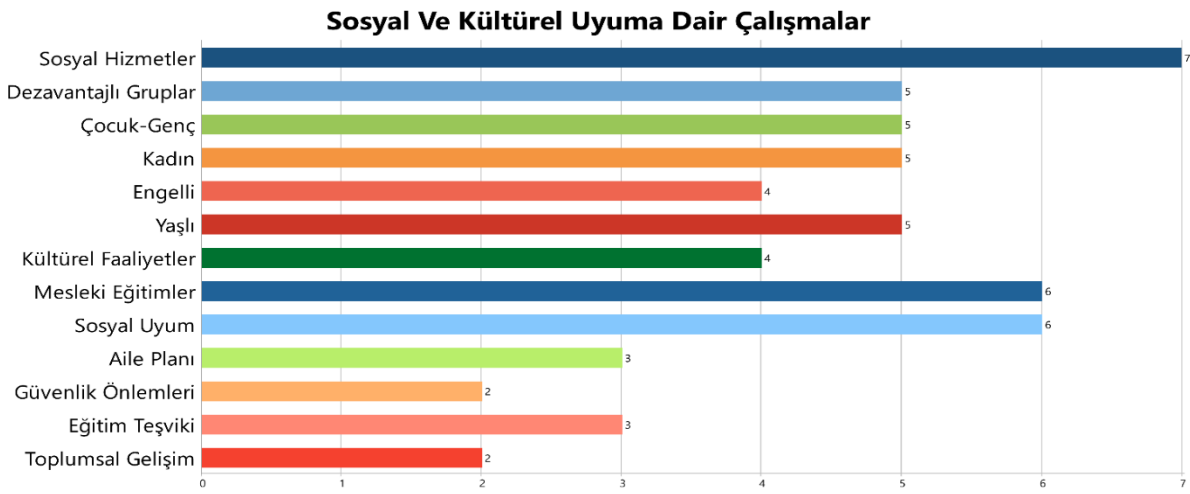
Araştırmanın kapsamında Gaziantep ve Hatay Büyükşehir Belediyesi’nin web sitesinde yer alan 2015-2019 ve 2020-2024 yılları stratejik planı ve 2019 ve 2020 yılı faaliyet raporları incelenerek belge temelli grafikler üzerinden değerlendirilmiştir.

Grafik 1. Barınma/Konut İhtiyacı Üzerine Çalışmalar

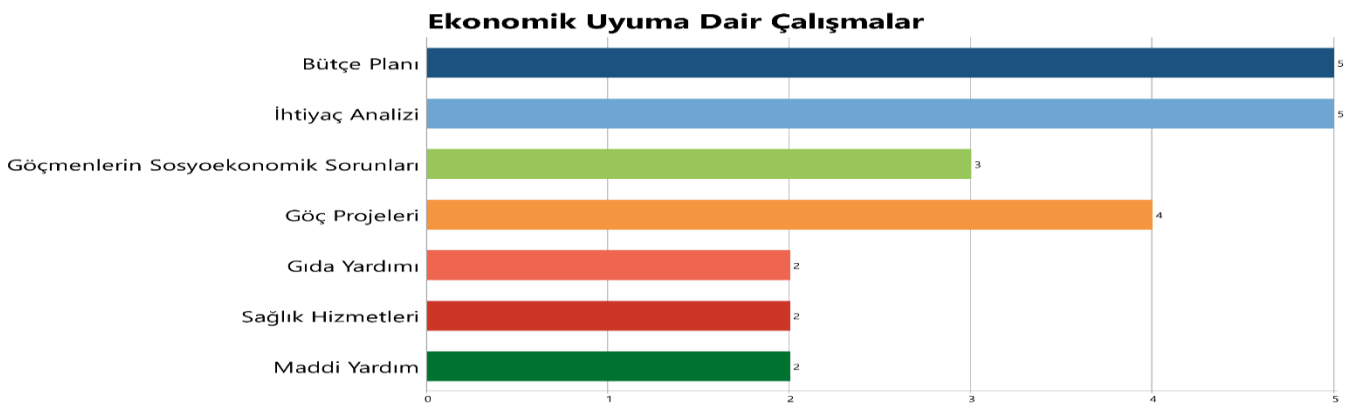
Araştırmanın 1. Teması Gaziantep ve Hatay Büyükşehir Belediyesi'nin 2015-2019 ve 2020-2024 yılları stratejik planı ve 2019 ve 2020 yılı faaliyet raporlarının göçmenleri kapsayan politikaları incelendiğinde barınma/konut ihtiyacı üzerine çalışmalar temasıdır. Barınma/konut ihtiyacı üzerine çalışmalar temasında konut düzenlemesi, jeopolitik konum, planlı yerleşim olarak 3 alt kod olarak belirlenmiştir.

Grafik 2. Sosyal ve Kültürel Uyuma Dair Çalışmalar

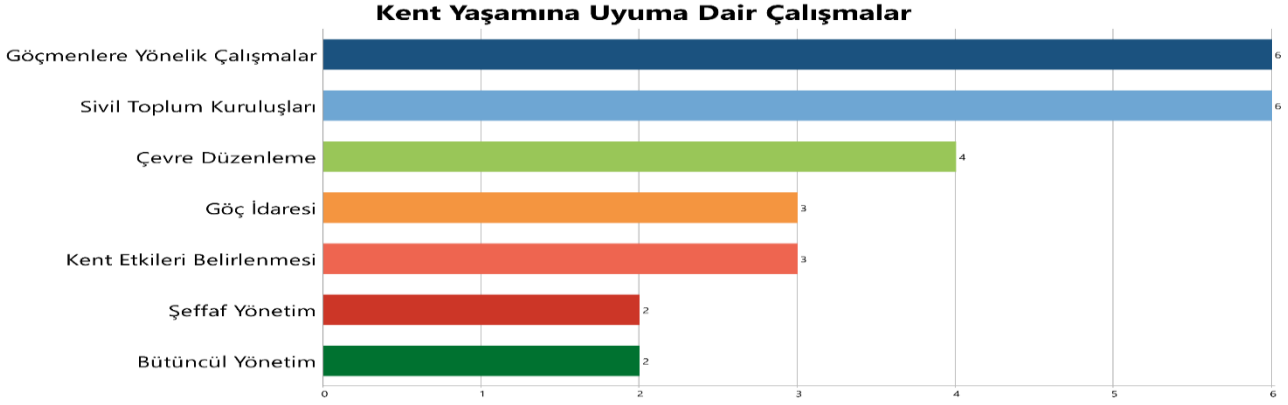
Çalışmanın 2. Teması sosyal ve kültürel uyuma dair çalışmalar temasıdır. Sosyal ve kültürel uyuma dair çalışmalar temasında yoğun olarak ifade edilen kodlar; sosyal hizmetler, sosyal uyum, mesleki eğitimler, dezavantajlı gruplar, çocuk-genç, kadın, yaşlı, aile planı, güvenlik önlemleri, eğitim teşviki, toplumsal gelişim olarak 13 kod ile belirtilmiştir.

Grafik: 3. Ekonomik Uyuma Dair Çalışmalar

Araştırmanın 3. Teması ekonomik uyuma dair çalışmalardır. Ekonomik uyuma dair çalışmalarda yoğun olarak ifade edilen kodlar; bütçe planı, ihtiyaç analizi, göçmenlerin sosyo-ekonomik sorunları, göç projeleri, gıda yardımı, sağlık hizmetleri, maddî yardım olarak 7 kod ile belirtilmektedir.

Grafik: 4. Kent Yaşamına Uyuma Dair Çalışmalar

Araştırmanın 4. Teması kent yaşamına uyuma dair çalışmalardır. Kent yaşamına uyuma dair çalışmalarda yoğun olarak ifade edilen kodlar göçmenlere yönelik çalışmalar, sivil toplum kuruluşları, çevre düzenleme ve göç idaresi, kent etkileri belirlenmesi, şeffaf yönetim, bütüncül yaklaşım olarak 7 kod ile belirtilmektedir.

Şekil 1. Hatay–Gaziantep Stratejik Planları 2019-2024 Temalar Modeli

Araştırmanın nitel verileri şekil 1’de görüldüğü üzere 4 tema altında toplanmaktadır. Bu temalar; kent yaşamına uyuma dair çalışmalar, sosyal ve kültürel uyuma dair çalışmalar, barınma/konut ihtiyacı üzerine çalışmalar, ekonomik uyuma dair çalışmalardır.

Şekil 2. Barınma/Konut İhtiyacı Üzerine Çalışmalar Temasına Ait Kod Alt Modeli

Barınma/konut ihtiyacı üzerine çalışmalar temasında jeopolitik konum ve konut düzenlemesi ve planlı yerleşim kodları yoğun olarak belirtilmektedir. Gaziantep ve Hatay Büyükşehir Belediyesi’nin web sitesinde yer alan 2015-2019 ve 2020-2024 yılları stratejik planı ve 2019 ve 2020 yılı faaliyet raporları incelendiğinde jeopolitik konum ve konum düzenlemesi ile ilgili şu bulgular yer almaktadır:

Konut Düzenlemesine göre; “Çarpık ve plansız yapılaşma konusunda gerekli önlemlerin alınması” (Hatay Stratejik Planı 2020-2024, s. 41).

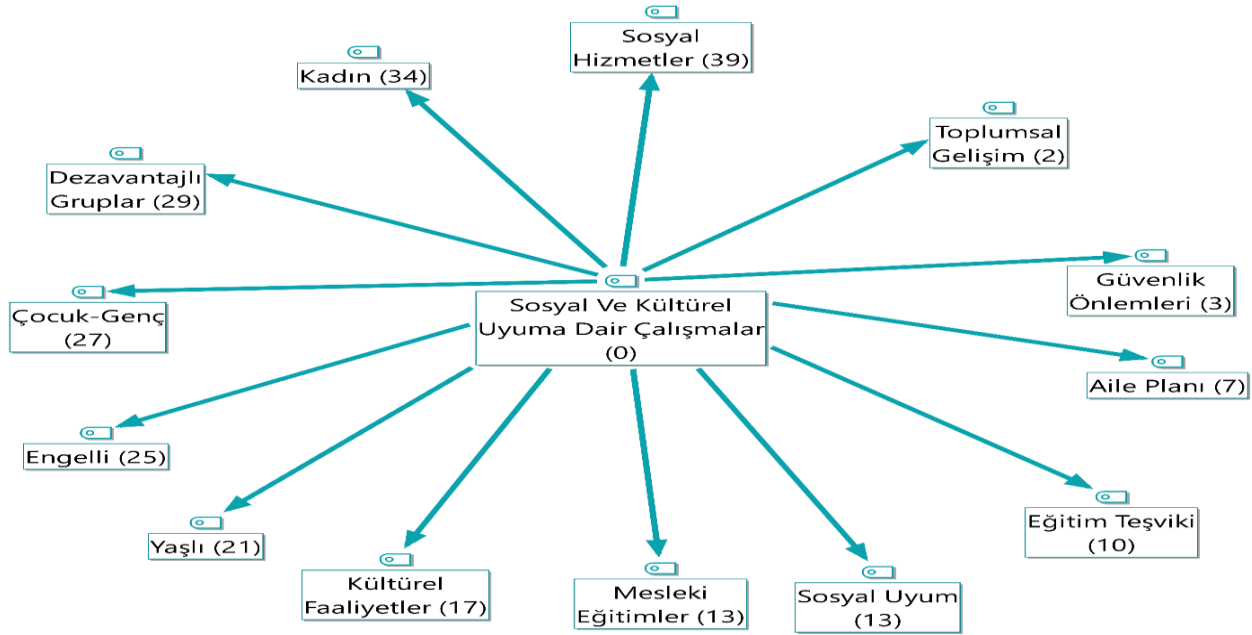
Jeopolitik Konuma göre; “Kentimizin jeopolitik konumu nedeniyle sayıca fazla düzensiz göçmenlerin neden olduğu sosyo-ekonomik sorunlarla beraber olası ekonomik istikrarsızlık düşünülerek tüm planlamalar yapılmalıdır.” (Hatay Faaliyet Raporu 2020, s. 203).

Planlı Yerleşime göre; “Göçmenler ve özellikle artan Suriyeli nüfusun toplumsal yapıya entegre olması için eğitim ve iş olanakları yaratılması ve planlı yerleşim sağlanması” (Hatay Stratejik Planı 2020-2024, s. 6).

Tablo 1. Barınma/Konut İhtiyacı Üzerine Çalışmalar Teması İfade Yoğunluğu Tablosu

Kod Sistemi	Gaziantep	Hatay	TOPLAM
Barınma/Konut İhtiyacı Üzerine Çalışmalar			0
Konut Düzenlemesi	2	2	4
Jeopolitik Konum		3	3
Planlı Yerleşim		1	1
TOPLAM	2	6	8

Barınma/Konut İhtiyacı Üzerine Çalışmalar Teması İfade Yoğunluğu Tablosunda Gaziantep için konut düzenlemesi; Hatay için jeopolitik konum kodlarına dair yoğun olarak görüş belirtilmektedir.

Şekil 3. Sosyal ve Kültürel Uyuma Dair Çalışmalar Temasına Ait Kod Alt Modeli

Sosyal ve kültürel uyuma dair çalışmalar temasında yoğun olarak kullanılan kodlarda şu bulgular yer almaktadır:

Sosyal Hizmetler; “Sosyal hizmet ve yardım alanında nitelikli personel eksikliği giderilecek, aile yanında bakımı destekleyen modeller geliştirilecek, kurum bakımı hizmetlerinin standart ve niteliği iyileştirilecektir.” (Gaziantep Faaliyet Raporu 2019, s. 39).

“Etkin sosyal hizmet ve sosyal yardım sunumunun sağlanması” (Hatay Stratejik Planı 2020-2024, s. 14).

Kadın; “Kadınlar ve engelliler için meslek edindirme ve istihdam projeleri yapılmalı” (Hatay Stratejik Planı 2020-2024, s. 42).

“Kadınlara, çocuklara ve ihtiyaç sahibi diğer toplumsal kesimlere yönelik hizmetlerin kapsamını ve niteliğini artırmak, ailenin korunmasına ve bireylerin kişisel, sosyal ve meslekî gelişiminin desteklenmesine yönelik

programlar gerçekleştirmek.” (Kadın, Aile, Eğitim ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı) (Gaziantep 2020-2024 Stratejik Plan, s. 18).

Dezavantajlı Gruplar; “Dezavantajlı grup öncelikli olmak üzere gençlik üzerine çalışmalar yapılması.”(Gaziantep 2020-2024 Stratejik Plan, s. 44).

“Dezavantajlı kesimlerin yerel yönetimlerdeki temsil ve karar alma süreçlerine katılım mekanizmaları güçlendirilecek, kent konseylerinde belirli bir oranda katılımı sağlanacak, alınacak önemli kararlarda halk oylamasına başvurulabilmesi gibi yollarla yerel hizmet sunumunda bu kesimlerin ihtiyaçlarının daha fazla dikkate alınması sağlanacaktır.” (Hatay Stratejik Planı 2020-2024, s. 32).

Çocuk-Genç; “Genç nesillere yönelik yeni projeler üretilmeli ve gençlerin yaratıcı faaliyetleri desteklenmeli” (Hatay Stratejik Planı 2020-2024, s. 42).

“Çocukların iyi olma hallerini ve refahlarını destekleyici bütüncül modeller geliştirilerek daha iyi eğitim ve sağlık hizmeti almaları sağlanacak, temel becerileri geliştirilecek, özellikle zor şartlar altındaki ve risk grubundaki çocukların yaşam kalitesi yükseltilecek, toplumla bütünleşmeleri sağlanacaktır. Gençlerin sosyal haya-a ve karar alma mekanizmalarında daha ak-f rol almaları sağlanacak, hareketlilik programları özellikle dezavantajlı gençlerin katılımını artıracak biçimde genişletilip çeşitlendirilecektir.

“Gençlerin şiddete ve zararlı alışkanlıklara yönelmelerini önlemek üzere spor, kültür, sanat gibi alanlarda gelişimlerini destekleyici programların uygulanmasına devam edilecektir.”(Gaziantep Faaliyet Raporu 2019, s. 39).

Engelli; “Engelli ve yaşlı bakımı hizmetlerine ilişkin standartlar geliştirilecek ve bu hizmetleri veren personelin niteliği ve niceliği artırılacaktır.” (Hatay Stratejik Planı 2020-2024, s. 29).

“Engellilere ve yaşlılara yönelik hizmetlerin kapsamını ve niteliğini artırarak kişisel, sosyal ve meslekî gelişimlerinin desteklenmesine yönelik programlar gerçekleştirmek, toplum sağlığının korunmasına yönelik hizmetler yürütmek.” (Engelliler ve Sağlık Hizmetleri Dairesi Başkanlığı) (Gaziantep 2020-2024 Stratejik Plan, s. 18).

Yaşlı; “Yaşlı bakımına yönelik toplumsal duyarlılığın artırılması hususunda eğitici ve bilinçlendirici çalışmalar yapılabilir” (Gaziantep 2020-2024 Stratejik Plan, s. 62).

“Yaşlılara yönelik rehabilite ve barınma merkezleri kurulmalı” (Hatay Stratejik Planı 2020-2024, s. 42).

Kültürel Faaliyetler; “Farklı kültür ve farklı dinden insanların barış içinde yaşamı sürdürdükleri kadim şehir Hatay’da 22 Mart 2019 tarihinde Hatay Büyükşehir Belediyemiz, Hatay Valiliği, Türkiye Atletizm Federasyonu ve ALİKEV Vakfı ile ortaklaşa gerçekleştirdiğimiz Hatay Barış Koşusu gerçekleştirildi. Çeşitli klasmanlarda dereceye giren sporculara madalyalar takdim edildi.” (Hatay Faaliyet Raporu 2019, s. 124).

“Kent insanına sosyal, kültürel, sanatsal hizmetler vermek amacıyla konser, festival gibi organizasyonlarda etkinliğin yapılacağı alan hazırlanmaktadır. Özel ve Milli günlerde tören, açılış vb. durumlarda etkinlik yapılacak alana ses, sahne, ışık, truss sistemi kurulumu ile birlikte süslemeler yapılmaktadır. Büyükşehir Belediye Bandosu, Çocuk ve Gençlik orkestrası çalışmaları sürdürülerek, sanatsal ve kültürel faaliyetlere katılımları sağlanmaktadır.” (Gaziantep Faaliyet Raporu 2019, s. 143).

Mesleki Eğitimler; “Mesleki Eğitimler Hizmetleri Mesleki Eğitim ve Spor Kursları Düzenlenme Hizmetleri” (Hatay Stratejik Planı 2020-2024, s. 34).

“Temel ve mesleki becerileri geliştirme programı” (Gaziantep Faaliyet Raporu 2019, P. 41).

Sosyal Uyum; “Göçmenler ve özellikle artan Suriyeli nüfusun toplumsal yapıya entegre olması için eğitim ve iş olanakları yaratılması ve planlı yerleşim sağlanması” (Hatay Stratejik Planı 2020-2024, s. 61).

“Fiziksel, duygusal, cinsel, ekonomik ve sözlü istismara veya şiddete uğrayan kadın ve çocukların, şiddetten korunması, psiko-sosyal ve ekonomik sorunlarının çözülmesi, güçlendirilmesi ve bu dönemde varsa çocuklarıyla birlikte ihtiyaçlarının karşılanması suretiyle geçici süreyle kalabilecekleri yaşlı sosyal hizmet kuruluşlarıdır. Al-ay süreyle barınma, ayrıca sağlık, eğitim, adli, gıda ve psiko-sosyal destek hizmetleri verilmektedir.” (Gaziantep Faaliyet Raporu 2019, s. 127).

Eğitim Teşviki; “Göçmenler ve özellikle artan Suriyeli nüfusun toplumsal yapıya entegre olması için eğitim ve iş olanakları yaratılması ve planlı yerleşim sağlanması” (Hatay Stratejik Planı 2020-2024, s. 61).

“Milli, manevi ve evrensel değerler esas alınarak küresel gelişmelere ve ihtiyaçlara uygun eğitim içerikleri ve öğretim programları hazırlanacaktır. Sosyoekonomik dezavantajlı ve suça sürüklenme riski olan çocuk ve gençler ile ailelerine yönelik rehberlik ve danışmanlık hizmetleri güçlendirilecektir. Öğrencilerin buluş, patent ve faydalı model başvurusu yapmaları teşvik edilecektir.” (Gaziantep 2020-2024 Stratejik Plan, s. 38).

Aile Planı; “Kaliteli, ekonomik ve kolay erişilebilir çocuk, engelli ve yaşlı bakım imkânlarının yaygınlaştırılması sağlanacak-r. Milli ve manevi değerlerimiz ile sağlıklı nesillerin devamını ve aile kurumunu tehdit eden yönelimleri özendirecek tüm faaliyetlere karşı mücadele edilecek ve bu alanda toplumsal bilinç güçlendirilecek-r. Aile içi şiddetin, ihmal ve istismarın önlenmesine yönelik koruyucu, önleyici hizmetlerin etkinliği artırılacaktır. Aile içi şiddeti doğuran ve pekiş-ren olumsuz tutum ve davranışların ortadan kaldırılması için toplumsal bilinç düzeyinin erken çocukluk döneminden başlayarak yükseltilmesine yönelik olarak örgün ve yaygın eğitim faaliyetleri düzenlenecektir. Aile dostu çevre ve mekânların yaygınlaşması için çalışmalar yürütülecektir. Aile bireylerinin birlikte güvenli zaman geçirebilecekleri ve paylaşımlarını artıracabilecekleri ulaşılabilir mekânlar yaygınlaştırılacaktır.” (Gaziantep 2020-2024 Stratejik Plan, s. 39).

“Ailenin güçlendirilmesine yönelik politikalar, toplumsal bütünleşme ve sosyal riskleri azaltmaya dönük kamu politikalarının en etkililerinden ve en önemlilerindedir. On Birinci Kalkınma Planı döneminde; aile politikalarının tüm paydaşların dâhil olduğu katılımcı bir yaklaşımla oluşturulması, aileye yönelik hizmetlerin kalitesinin, yaygınlığının ve etkisinin artırılması yönünde önemli politika ve tedbirler hayata geçirilecek-r. Güçlü toplumun inşası kadınların güçlenmesiyle mümkün olacak-r. Bu bağlamda, kız çocuklarının ve kadınların eğitim ve öğrenime erişimi ile sosyal ve ekonomik hayata katılımının artırılması, kaynaklara erişimin kolaylaştırılması, kadının toplum içindeki statüsünün geliştirilmesi için farkındalığın artırılmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır.” (Gaziantep 2020-2024 Stratejik Plan, s. 38).

Güvenlik Önlemleri; “Belediye mülkiyetindeki bina, park ve sorumluluk alanlarında halkın güvenliğini ve huzurunu sağlamaya yönelik tedbirlere katkı sağlamak” (Hatay Stratejik Raporu 2015-2019, s. 151).

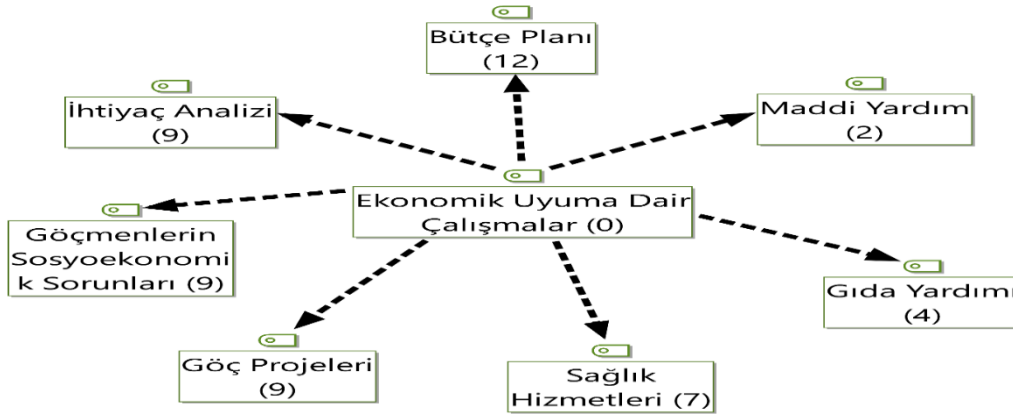
“Kamusal kullanım alanları parklarda güvenlik görevlisi bulundurulmalı ve güvenlik kameraları yerleştirilmeli” (Hatay Stratejik Planı 2020-2024, s. 42).

Toplumsal Gelişim; “Toplumsal gelişimi desteklemek.” (Gaziantep 2020-2024 Stratejik Plan, s. 18).

Tablo 2. Sosyal ve Kültürel Uyuma Dair Çalışmalar Teması İfade Yoğunluğu Tablosu

Kod Sistemi	Gaziantep	Hatay	TOPLAM
✓ Sosyal Ve Kültürel Uyuma Dair Çalışmalar			0
✓ Sosyal Hizmetler	16	25	41
✓ Dezavantajlı Gruplar	9	17	26
✓ Çocuk-Genç	19	6	25
✓ Kadın	14	9	23
✓ Engelli	16	5	21
✓ Yaşlı	12	6	18
✓ Kültürel Faaliyetler	10	6	16
✓ Mesleki Eğitimler	10	3	13
✓ Sosyal Uyum	4	9	13
✓ Aile Planı	5		5
✓ Güvenlik Önlemleri		3	3
✓ Eğitim Teşviği	1	2	3
✓ Toplumsal Gelişim	1		1
Σ TOPLAM	117	91	208

Sosyal ve Kültürel Uyuma Dair Çalışmalar Teması İfade Yoğunluğu Tablosunda Gaziantep için çocuk genç, engelli ve sosyal hizmetler kodlarına; Hatay için ise sosyal hizmetler, dezavantajlı gruplar kodlarına dair daha yoğun olarak görüş belirtilmektedir.

Şekil 4. Ekonomik Uyuma Dair Çalışmalar Temasına Ait Kod Alt Modeli

Ekonomik Uyuma Dair Çalışmalar Temasında şu bulgular yer almaktadır:

Bütçe Planı; “Katılımcı bir yönetim anlayışıyla, adaletten, verimlilikten ve yaşam kalitesinden ödün vermeden, insanımızı, çevremizi ve toplumsal değerlerimizi ekonomik zenginlikle buluşturan hizmetleri sunmaktır.” (Hatay Stratejik Raporu 2015-2019, s. 135).

“Stratejik planın uygulanması için gerekli olan bütçe yıllara göre şöyle belirlenmiştir:

· 2020 Yılı: 1.700.000.000-TL”(Gaziantep 2020-2024 Stratejik Plan, s. 19).

İhtiyaç Analizi; “Hassas ve ihtiyaç sahibi toplumsal grupların durumlarının sosyal ve ekonomik anlamda düzeltilmesine ve geliştirilmesine yönelik çalışmaların yapılması.” (Gaziantep 2020-2024 Stratejik Plan, s. 73).

“Kamusal alanların erişim ve güvenliğinin artırılması için mahalle bazında kırılgan kesimlere yönelik olarak yerel yönetimlerin ihtiyaç analizi yaptırması ve hizmet kalitesinin artırılması desteklenecektir” (Hatay Stratejik Planı 2020-2024, s. 29).

Göçmenlerin Sosyoekonomik Sorunları; “Dünyada yaşanması olası ekonomik istikrarsızlık nedeniyle iktisadi tüm kaynaklarının en üst düzeyde etkili ve ekonomik kullanılması sağlanmalı, tasarruf tedbirleri uygulanmalıdır. Kentimizin jeopolitik konumu nedeniyle sayıca fazla düzensiz göçmenlerin neden olduğu sosyo-ekonomik sorunlarla beraber olası ekonomik istikrarsızlık düşünülerek tüm planlamalar yapılmalıdır.” (Hatay Faaliyet Raporu 2019, s. 258).

“Göçmenlerin neden olduğu sosyo-ekonomik sorunlar” (Hatay Stratejik Planı 2020-2024, s. 59).

Göç Projeleri; “Türkiye Belediyeler Birliği (TBB) ile İsveç Yerel Yönetimler ve Bölgeler Birliği (SALAR) tarafından yürütülen ve İsveç Uluslararası Kalkınma İşbirliği Ajansı (SIDA) tarafından desteklenmekte olan Türk-İsveç Yerel Yönetimler Ortaklığı Programı (TUSELOG) kapsamındaki göçmenlere ve yerel sorunların çözümüne yönelik çalışmalara katkı ve katılım sağlanması Reslog Projesi, Göç Ana Planı ve Rezilyans çalışmalarının hayata geçirilmesi” (Hatay Stratejik Planı 2020-2024, s. 62).

Gıda Yardımı; “Aşevleri, İftar Çadırları ve Gıda Yardımı çalışmaları kapsamında, Mevcutta hizmet veren 2 aşevimizden haftanın 3 günü, günlük 3.000 porsiyon yemek dağıtılmaktadır. Aşevlerimizden Suriyeli misafirler de faydalanmaktadır. Ramazan ayı boyunca merkez ve 7 ilçede i-ar yemekleri ve çeşitli mahallelerde sokak i-arları düzenlenmektedir. 2019 yılında ihtiyaç sahibi vatandaşlara 507.000 porsiyon yemek verilmiş-r.” (Gaziantep Faaliyet Raporu 2019, s. 123).

“İhtiyaç sahiplerine Aşevinde sıcak yemek verilmesi, Gıda ve Giyecek Yardımları” (Hatay Stratejik Planı 2020-2024, s. 96).

Sağlık Hizmetleri; “İhtiyaç sahibi hastalara hasta nakil hizmeti vermek” (Hatay Stratejik Planı 2020-2024, s. 96).

“Kentte yaşayan herkesin tıbbi ve koruyucu sağlık hizmetlerine erişim hakları sağlanmalı” (Hatay Stratejik Planı 2020-2024, s. 62).

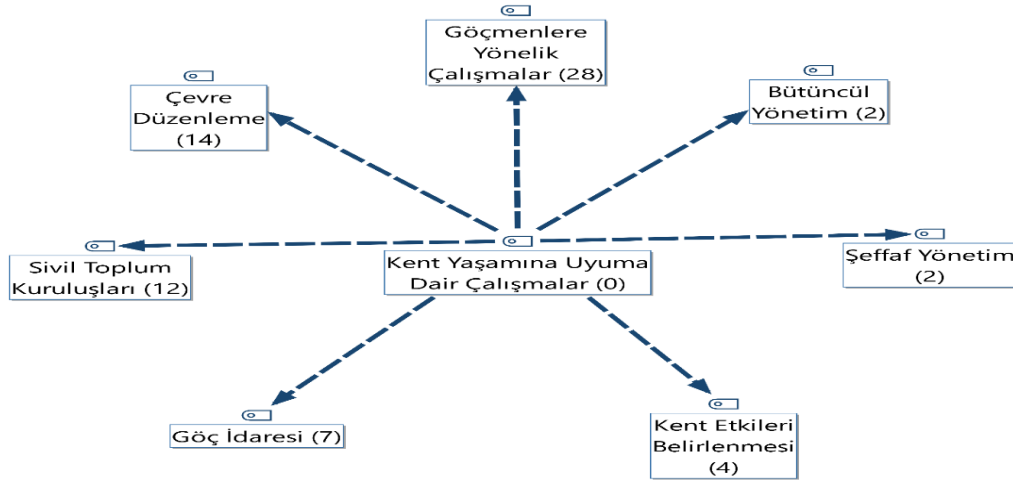
Maddi Yardım; “Ayrıca, maddî durumu zayıf olan ailelere yönelik sosyal ve ekonomik yardımlar ve mikro destek faaliyetleri artırılabilir” (Gaziantep 2020-2024 Stratejik Plan, s. 61).

“Hoşgeldin Minik Hemşerim projesi kapsamında, Şehitkâmil ve Şahinbey ilçeleri hariç olmak üzere tüm ilçelerde sosyo-ekonomik açıdan zayıf olan ailelere yeni katılan küçük hemşerilerimize çeşitli hediyelerin yer aldığı “Hoş Geldin Minik Hemşerim” paketi hediye edilmektedir. Şuana kadar yaklaşık 7.000 aileye hediye paketi verilmiştir” (Gaziantep Faaliyet Raporu 2019, s. 124).

Tablo 3. Ekonomik Uyuma Dair Çalışmalar Teması İfade Yoğunluğu Tablosu

Kod Sistemi	Gaziantep	Hatay	TOPLAM
Ekonomik Uyuma Dair Çalışmalar			0
Bütçe Planı	3	8	11
İhtiyaç Analizi	3	6	9
Göçmenlerin Sosyoekonomik Sorunları		9	9
Göç Projeleri	7	1	8
Gıda Yardımı	1	3	4
Sağlık Hizmetleri		3	3
Maddi Yardım	2		2
TOPLAM	16	30	46

Ekonomik Uyuma Dair Çalışmalar Teması İfade Yoğunluğu Tablosunda Gaziantep için göz projeleri; Hatay için ise göçmenlerin sosyoekonomik sorunları ve bütçe planı kodlarına dair daha yoğun olarak görüş belirtilmektedir.

Şekil 5. Kent Yaşamına Uyuma Dair Çalışmalar Temasına Ait Kod Alt Modeli

Kent yaşamına uyuma dair çalışmalar temasına ait kod alt modeli Şekil 5’te gösterilmektedir. Kent yaşamına uyuma dair çalışmalar kodlarında şu bulgular yer almaktadır:

Göçmenlere Yönelik Çalışmalar; “Çok sayıda yabancı uyruklu göçmenin şehre akın etmesi. Yoğun göçün kentsel hizmet sistemleri üzerinde oluşturduğu ağır yük. Dış göçmenlerin Türk kültürüne uyum sağlamakta sorun yaşaması. Özellikle konut kiralalarının yükselmesi. Dil problemi. Okulların ve sağlık tesislerinin kalabalıklaşması. Nüfusun kontrolsüz artışı. Göçmen nüfustan kaynaklanan hijyen sorunları.” (Gaziantep 2020-2024 Stratejik Plan, s. 59).

“Göçün kente etkilerini belirleyebilmek için mevcut durum analizinin yapılması” (Hatay Faaliyet Raporu 2020, s. 193).

Çevre Düzenleme; “Mahalle Tipi Spor Salonu Yapımı kapsamında, Gaziantep Büyükşehir Belediye Başkanlığımızca Şehitkamil ilçesi 5 adet ve Şahinbey İlçesine 4 adet olmak üzere toplamda 9 adet spor salonu yapılmaktadır. 1980 mt taban alanına sahip spor salonları 2520 mt inşaat alanına sahip-r. 242 kişilik seyirci kapasitesine sahip-r. 1284 mt alanda Basketbol ve Voleybol oynamaya uygun çok amaçlı salon ile, 272 mt fitness salonu bulunmaktadır. Bu alanları destekleme amaçlı soyunma odaları, duş ve WC'ler kompleks içerisinde yer almaktadır.” (Gaziantep Faaliyet Raporu 2019, s. 49).

“Nüfus artış oranıyla orantılı yeşil alan kullanım kapasitesi genişletilmesi” (Hatay Stratejik Planı 2020-2024, s. 41).

Sivil Toplum Kuruluşları; “Gençlerin sosyal haya-a ve karar alma mekanizmalarında ak-f rol almaları desteklenecek, hareketlilik programları özellikle dezavantajlı gençlerin taleplerine uygun biçimde genişletilip çeşitlendirilecek-r. Gençler gönüllülük faaliyetleri kapsamında bilinçlendirilecek ve yönlendirilecek, gençlerin gönüllü faaliyetlere katılımı teşvik edilecek-r. Gençlik alanında faaliyet gösteren STK'ların kurumsal kapasiteleri geliştirilecektir. Gençlerin bilişsel, fiziksel ve psikolojik gelişimlerini olumsuz yönde etkileyen faktörler ile etkilerinin azaltılmasını teminen gençlerin ve ebeveynlerin özelliklerine uygun psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri yaygınlaştırılacak, gençler arasında sağlık, sosyal medya ve hukuk okur-yazarlığı artırılacaktır.” (Gaziantep 2020-2024 Stratejik Plan, s. 40).

“Karar alma süreçlerine STK'ların daha aktif katılımının ve işbirliğinin sağlanması” (Hatay Stratejik Planı 2020-2024, s. 62).

Göç İdaresi; “Hatay'ın Ortadoğu'daki karışıklıklar sebebiyle sürekli göç alması.” (Hatay Stratejik Raporu 2015-2019, s. 134).

“Kentimizin jeopolitik konumu nedeniyle sayıca fazla düzensiz göçmenlerin neden olduğu sosyo-ekonomik sorunlarla beraber olası ekonomik istikrarsızlık düşünülerek tüm planlamalar yapılmalıdır.” (Hatay Faaliyet Raporu 2020, s. 203).

Kent Etkileri Belirlenmesi; “Bütün dünyayı etkisi altına almış olan Covid-19 salgını gibi bilim insanlarının uyarmakta olduğu küresel iklim değişikliği gibi krizler için önleme ve korumaya yönelik aksiyon planları belirlenmelidir. Yaşanan bu tür olumsuzluklarda ilk etkilenenlerin kırılgan kesimin olduğu göz önüne alındığında “sosyal belediyecilik” uygulamaları daha da önem kazanmıştır. Mevcut uygulamaların dışında geliştirilebilecek uygulamalar, olanaklar çerçevesinde genişletilmelidir. Ayrıca doğal afetlerin olumsuz etkisini azaltmada önemli bir konu olan planlı kentleşme ve güçlü altyapı olduğu unutulmamalıdır.” (Hatay Faaliyet Raporu 2019, s. 258).

“Göçün kente etkilerinin belirlenmesi ve göçmenlerin toplumsal uyumunun sağlanması” (Hatay Stratejik Planı 2020-2024, s. 14).

Şeffaf Yönetim; “Katılımcı, şeffaf ve hesap veren bir yönetim sistemine geçişe yönelik çalışmalar yapılması” (Hatay Stratejik Raporu 2015-2019, s. 150).

“Tüm karar ve eylemlerimizi güvenilirlik, şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkelerine dayandırırız.” (Hatay Faaliyet Raporu 2019, s. 10).

Bütüncül Yönetim; “Bütüncül, kapsayıcı bir yönetim anlayışı benimsenmeli” (Hatay Stratejik Planı 2020-2024, s. 43).

Tablo 4. Kent Yaşamına Uyuma Dair Teması İfade Yoğunluğu Tablosu

Kod Sistemi	Gaziantep	Hatay	TOPLAM
☑ Kent Yaşamına Uyuma Dair Çalışmalar			0
☑ Göçmenlere Yönelik Çalışmalar	15	11	26
☑ Sivil Toplum Kuruluşları	5	4	9
☑ Çevre Düzenleme	5	3	8
☑ Göç İdaresi		7	7
☑ Kent Etkileri Belirlenmesi		3	3
☑ Şeffaf Yönetim		2	2
☑ Bütüncül Yönetim		1	1
Σ TOPLAM	25	31	56

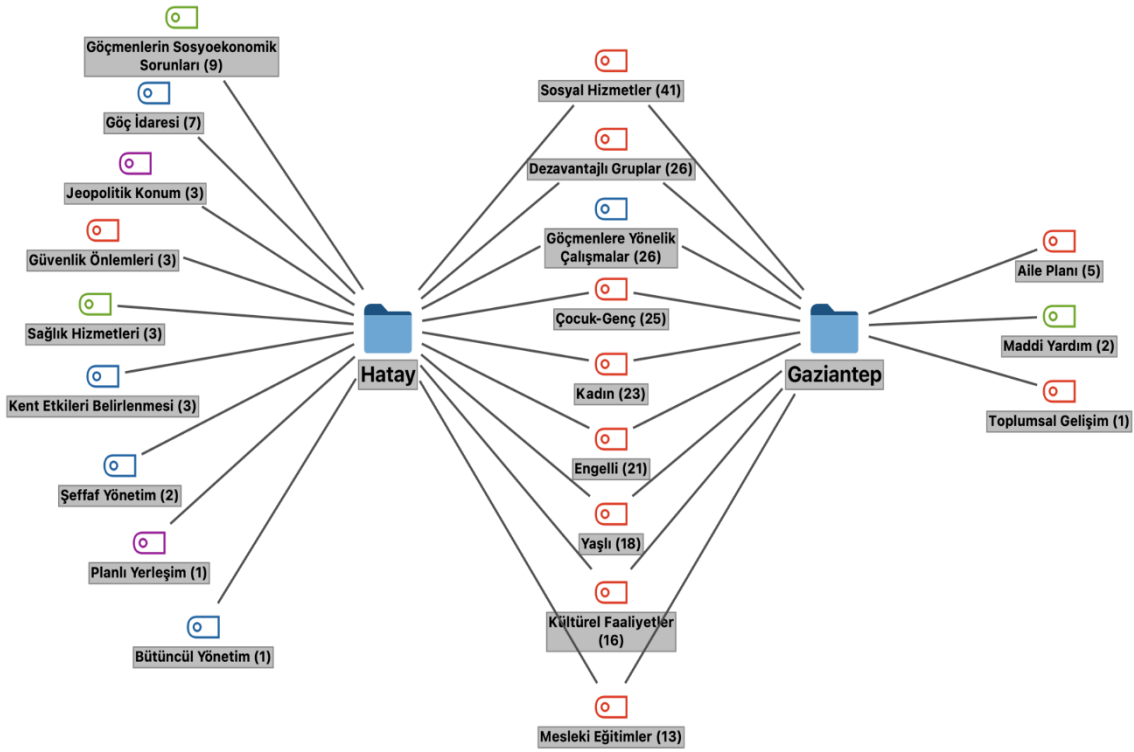
Kent Yaşamına Uyuma Dair Teması İfade Yoğunluğu Tablosunda Gaziantep için göçmenlere dair çalışmalar; Hatay için ise göçmenlere dair çalışmalar ve göç idaresi kodlarına dair daha yoğun olarak görüş belirtilmektedir.

KOD BULUTU

Şekil 6. Kod Bulutu

Araştırmada ifadelerinin yoğunluğa göre dağılım Şekil 6'da gösterilmektedir. Daha büyük puntolu olarak gösterilen kodlar daha yoğun olarak kullanılan ifadeleri gösterirken, daha küçük puntolu olan ifadeler, kodların daha az yoğun olarak kullanıldığını göstermektedir. Sosyal hizmetler, dezavantajlı gruplar, göçmenlere yönelik çalışmaların yoğun olarak kullanıldığı görülmektedir.

Şekil 7: İki Vaka Analizi

Hatay ve Gaziantep şehirleri için ortak ve birbirinden ayrılan kodlar Şekil 7’de gösterilmektedir. Buna göre Hatay şehri için göçmenlerin sosyoekonomik sorunları, göç idaresi, jeopolitik konum, güvenlik önlemleri, sağlık hizmetleri, kent etkileri belirlenmesi, şeffaf yönetim, planlı yerleşim, bütüncül yönetim kodları Gaziantep şehriden farklılaşmış; Gaziantep şehri içinse aile planı, maddi yardım ve toplumsal gelişim kodları Hatay şehriden farklılaşmıştır. İki şehir için sıkça ortak bahsedilen kodlar da sosyal hizmetler, dezavantajlı gruplar, göçmenlere yönelik çalışmalar, çocuk-genç, kadın, engelli, yaşlı, kültürel faaliyetler, mesleki eğitimler olmuştur.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Göç, insanlık tarihi kadar eskiye dayanan bir olgu olmasının yanı sıra sebep olduğu sonuçlar bakımından hayatımızın önemli bir alanını oluşturmaktadır. Kişilerin yaşamının ve toplumların yapısının değişmesine sebep olduğu için yönetilmesi zorunlu bir durum oluşturmaktadır. En temel açıdan ekonomik, siyasi ve kişisel sebepler doğrultusunda gerçekleştirilen göçlerin kısa ve uzun vadedeki süresi hem kaynak hem de menşei bölge için oluşturulacak politikalar özelinde önem taşımaktadır. Göç tarihsel süre içinde yeni devletlerin kurulmasında ve bilgi ve kültürlerin yayılmasında etkin bir rol yürütmüş ve etki alanının genişlemesiyle yönetilmesi zorunlu olmuştur.

Bu tez çalışmasında yerel yönetimlerin görev ve sorumlulukları bağlamında belediyelerin, göçmenlerin ve özellikle Suriyeli sığınmacıların sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan rollerinin saptanması ve subsidiarite ilkesi çerçevesinde uygulanması ele alınmıştır. Subsidiarite ilkesi hükümetler ve hükümete bağlı yetkililer tarafından alınacak olan tüm kararların, olanaklar dahilinde yurttaşlara uyumlu ve yakın olması anlamına gelmektedir. Demografik dağılım yönünden bakıldığında Suriyelilerin yoğun olarak yaşadığı yerler İstanbul, Şanlıurfa, Hatay, Gaziantep ve Adana’dır. Bu çalışma için söz konusu şehirlerden Hatay Büyükşehir Belediyesi ve Gaziantep Büyükşehir Belediyesi seçilmiştir. Bu şehirlerin seçilmesinin en önemli nedeni, her iki şehrin de jeopolitik konum ve kültürel yakınlık bakımından diğer şehirlerden farklı olmasıdır.

Bu çalışma kapsamında ele alınan raporlar özelinde elde edilen bulgular gösteriyor ki;

Barınma/konut ihtiyacı üzerine yapılan çalışmalar sonucunda; konut düzenlemesi alt kodunda Hatay Büyükşehir Belediyesi'nin çarpık yapılaşma konusunda önlem almak üzerine bir strateji planı geliştirildiği görülmüş, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin bu kodla ilgili herhangi bir çalışmasına rastlanmamıştır. Jeopolitik konum alt kodu için Hatay Büyükşehir Belediye'sinin hazırladığı faaliyet raporunda şehrin jeopolitik konumunun getirdiği önem neticesinde düzensiz ve yoğun göç aldığı, bu durumun getireceği sosyo-ekonomik sorunlara karşı tüm planlamaların yapılması gerekliliği yer almıştır. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin bu konuda bir çalışmasına rastlanmamıştır. Bir diğer alt kod olan planlı yerleşim için Gaziantep Büyükşehir Belediyesi herhangi bir faaliyet raporu ya da strateji planı yayınlamazken, Hatay Büyükşehir Belediyesi şehirdeki göçmen ve giderek artan Suriyeli nüfusunun topluma daha çabuk entegre olması amacıyla planlı yerleşim planını yayınlamış, bunun yanı sıra bu planda bahsedilen kesim için eğitim ve iş olanaklarının yaratılması strateji planına dahi edilmiştir. Barınma/konut ihtiyacı üzerine yapılan çalışmaların ifade yoğunluğu tablosu göz önüne alındığında, yoğun görüş bildirilen temalar Gaziantep Büyükşehir Belediyesi için konut düzenlemesi, Hatay Büyükşehir Belediyesi için ise jeopolitik konumdur.

İki belediyenin *sosyal ve kültürel uyum konusunda çalışmaları* toplamda on üç alt kod altında toplanmıştır. Bu kodlar ve elde edilen bulgular şu şekildedir: Gaziantep Büyükşehir Belediyesi "sosyal hizmetler" konusuna yayınladığı faaliyet raporunda yer vermiş, yapılacak olan çalışmalar detaylı ve çok yönlü ele alınmıştır. Hatay Büyükşehir Belediyesi'nin stratejik planında da bu konuya yer verilmiş fakat plan detaylandırılmamıştır. "Kadın" konulu alt kodla ilgili elde edilen bulgulara bakıldığında, her iki belediyenin de bu konuyu stratejik planlarına dâhil ettiği görülmektedir. Hatay Büyükşehir Belediyesi stratejik planında kadınlar ve engelliler için istihdama yönelik adımlar atılmasını ve meslek edindirme konusunda projeler yapılmasını planlamıştır. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin ise Kadın, Aile, Eğitim ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığının desteğiyle kadınlar, çocuklar ve toplumun diğer kesimindeki ihtiyaç sahibi insanlar için daha detaylı bir stratejik plan hazırlandığı bulgusuna rastlanmıştır. İki büyükşehir belediyesinin "dezavantajlı gruplar" alt koduyla ilgili yaptıkları çalışmalara bakıldığında, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin bu grubu genç nüfus grubuna dâhil ettiği ve önceliği dezavantajlı gruba vererek bu konuda çalışmalar planladığı görülmektedir. Hatay Büyükşehir Belediyesi ise dezavantajlı gruba dâhil olan bireyleri belediyenin yerel yönetim mekanizmasına dâhil ederek, bu bireylerin ihtiyaçlarının daha fazla ön plana çıkmasını amaçlamıştır. "Çocuk-geç" alt kodunda; Hatay Büyükşehir Belediyesi gençlerin yaratıcı fikirlerinin desteklenmesi amacıyla yeni projeler üretilmesini planlarken, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi faaliyet raporunda bu konuda detaylı bir plan hazırlamıştır. Gençlerin ve çocukların sağlık, sosyal refah, eğitim vb konularda iyileştirmeler yapılmasını, şiddet ve zararlı alışkanlıklar gibi olumsuz davranışların önüne geçilmesi amacıyla kültürel ve sportif faaliyetlere yönlendirilmesinin planlaması yapılmıştır. "Engelli" ve "Yaşlı" alt kodlarıyla ilgili yapılan çalışma planlarına bakıldığında; Hatay Büyükşehir Belediyesi engelli ve yaşlı bireyler için verilen hizmetlerin kalitesinin ve hizmet personelinin artırılmasını ve yaşlılara yönelik rehabilitasyon hizmetlerini iyileştirip barınma merkezleri kurmayı planladığı görülmektedir. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi ise hizmet kalitesi ve personel artırımının yanı sıra, engelli ve yaşlı bireylerin sosyal ve mesleki yönden geliştirilmesi için çalışmalar, yaşlı bakımı konusunda ise eğitici ve bilgilendirici adımlar atmayı planladığı görülmüştür. Bir diğer alt kod olan "Kültürel faaliyetler" konusunda Hatay Büyükşehir Belediyesi'nin faaliyet raporunda yer alan bilgilere göre, farklı kültür ve farklı dinlerden bireylerin bir arada yaşadığı şehirde huzur ve barışın sürdürülmesi adına yapılan Hatay Barış Koşusu rapora eklenmiştir. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi ise, şehirde yaşayan farklı etnik kökenli bireylerin ve şehir halkının kaynaşmasının pekiştirilmesi amacıyla çeşitli kültürel ve sanatsal faaliyetler düzenleyerek faaliyet raporunda bu etkinliklere yer vermiştir. Bir diğer alt kod olan "Mesleki eğitimler" başlığı altında her iki belediye de mesleki beceri ve yetkinliklerin geliştirilmesi amacıyla çalışmalar planlamıştır. "Sosyal uyum" alt kodu için yapılan çalışmalara bakıldığında; Hatay Büyükşehir Belediyesi'nin, göçmenlerin ve artan Suriyeli nüfusun şehrin toplumuna daha çabuk uyum sağlaması amacıyla eğitim ve iş olanakları yaratmayı planladığı görülmüştür. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi ise bu konuda önemi daha çok çocuklara ve kadınlara vermiş, özellikle şiddet ve istismara uğrayan bireylerin korunması, güçlendirilmesi ve geçici olarak barınacak yer tesis edilmesini kararlaştırmıştır. "Eğitim teşviki" başlığı altında planlanan/yapılan çalışmalara bakıldığında; Hatay Büyükşehir Belediyesi'nin bu konuyla ilgili sosyal uyum konusuyla aynı plan üzerinde hareket ettiği görülmüştür. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi ise, göçmenlere ve Suriyelilere ülkenin değerlerinin temel alındığı bir eğitim planı düzenlediği, gençlerin teşvik edilmesi için faaliyetler yürütmeyi ve destek ihtiyaçları olan çocuklara ve ailelerine rehberlik hizmeti sağlamayı planladığı gözlemlenmiştir. Alt kodlardan bir diğeri olan "Aile planı" başlığında, Hatay Büyükşehir Belediyesi'nin herhangi bir stratejik planına ya da bu konuda bir faaliyet raporuna rastlanmamıştır. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi ise, bu konuda detaylı bir plan hazırlamış

ve aile bütünlüğünü koruma temelinde adımlar atmaya düşünmüştür. “Güvenlik önlemleri” konusunda Hatay Büyükşehir Belediyesi’nin iki farklı strateji raporuna rastlanmıştır. 2015-2019 arası yayınlanan stratejik raporda mülki hakları belediyeye ait olan alanların sorumluluklarının güçlendirilip, huzur ve güvenliğin sağlanması konusunda tedbirler alınması planlanmıştır. Bir diğer belge olan 2020-2024 stratejik planında ise yine belediye mülkiyetinde olan alanlara güvenlik görevlileri ve güvenlik kameraları yerleştirilmesi planlanmıştır. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi’nin ise bu konuda herhangi bir planına ya da faaliyetine rastlanmamıştır. “Toplumsal gelişim” alt kodlu başlıkta Hatay Büyükşehir Belediyesi’nin bu konuda herhangi bir planına/faaliyetine rastlanmazken, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 2020-2024 stratejik planında toplumsal gelişimi desteklemeyi planlamış fakat herhangi bir öneride bulunmamıştır. Sosyal ve kültürel uyum çalışmalarının ifade yoğunluğu tablosu incelendiğinde, Gaziantep için yoğun görüş belirtilen kodlar çocuk-genç, engelli ve sosyal hizmetler; Hatay içinse sosyal hizmetler, dezavantajlı gruplar olduğu görülmektedir.

Ekonomik uyuma dair çalışmalar temasında yedi tane alt kod belirlenmiş ve bu kodlarla ilgili planlar/faaliyetler araştırılmıştır. Ortaya çıkan bulgular şunlardır: alt kodlardan biri olan “bütçe planı”nda her iki belediyenin de plan belirlediği görülmüştür. Hatay Büyükşehir belediyesi bütçe konusunda katılımcı bir yol belirleyerek birey ve toplum refahını gözetken hizmetler sunmayı planlamıştır. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi ise bütçe konusunda stratejik planın uygulamaya konulması amacıyla 2020 yılı için ayrılan meblağı stratejik rapora eklemiştir. “İhtiyaç analizi” adlı alt kodda Gaziantep Büyükşehir Belediyesi özellikle toplum içindeki hassas ve ihtiyaç sahibi grupların ihtiyaçlarını gözeterek, bu ihtiyaçların giderilmesi ve geliştirilmesi üzerine planlamalar yapmıştır. Hatay Büyükşehir Belediyesi ise kırılgan kesim olarak nitelendirdiği göçmenler ve Suriyeli bireylerin yoğun olarak yaşadığı bölgelere verilen hizmetlerin artırılıp daha kaliteli hale getirilmesini, böylece kamusal alanların güvenliğini artırmayı planlamıştır. “Göçmenlerin sosyo-ekonomik sorunları” başlıklı alt kod için yapılan plan ve faaliyetlere bakıldığında ulaşılan veriler sadece Hatay Büyükşehir Belediyesi’ne aittir. Hatay’ın 2019 yılına ait faaliyet raporunda, kentin jeopolitik konumu nedeniyle alınan yoğun ve düzensiz göçlerin sebep olabileceği ekonomik sorunlar düşünülmüş, bu yönde planlamalar yapılmış ve birtakım tasarruf tedbirleri uygulanmıştır. Yine Hatay’ın 2020-2024 stratejik raporunda, göçmenlerin sebep olduğu ekonomik sorunların devam etmekte olduğu sonucuna varılmıştır. “Göç projeleri” alt kod için Hatay Büyükşehir Belediyesi bir stratejik plan yayınlamış, bu konuda uluslararası destek veren İsveç’le ortak çalışmalar yürütme planı yapılmış, Türk-İsveç Yerel Yönetimler Ortaklığı Programı aracılığıyla projeleri hayata geçirmeyi planlamıştır. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi ise 2019 yılında yayınladığı faaliyet raporunda kentsel göç konusundaki veri eksikliklerini tespit edip giderecek araç ve uygulamaları hayata geçirmiştir. “Gıda yardımı” başlığı için yapılan araştırmalarda her iki belediyenin de birtakım çalışmalar yürüttüğü sonucuna ulaşılmıştır. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi yayınladığı faaliyet raporunda yapılan yardımların kapsamını genişletmiş, aşevleri, iftar çadırları, gıda yardımı gibi faaliyetler yürütmüş, ramazan ayı boyunca şehir merkezi ve ilçelerde iftar çadırları kurmuş, bu hizmetlerden Suriyeli göçmenlerin de yararlandıklarını rapora eklemiştir. Hatay Büyükşehir Belediyesi’nin ise 2020-2024 tarihli stratejik raporunda şehrin ihtiyaç sahiplerine aşevinde sıcak yemek vermeyi ve gıda/yiyecek yardımı yapmayı planladığı sonucuna ulaşılmıştır. “Sağlık hizmetleri” başlıklı alt kod için sadece Hatay Büyükşehir Belediyesi’nin çalışmalarına rastlanmıştır. Belediyenin yayınladığı 2020-2024 stratejik planında iki farklı çalışma planlandığı görülmüştür. İlk çalışma kentte yaşayan herkesin sağlık hizmetlerine erişim hakkı sağlanması ve mevcut şartların iyileştirilmesi üzerinedir. İkinci çalışma ise ihtiyaç sahibi hastalara nakil hizmeti verilmesi konusundadır. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi’nin bu konuda herhangi bir plan ya da faaliyetine rastlanmamıştır. “Maddi yardım” alt kodu için Hatay Büyükşehir Belediyesi’nin herhangi bir çalışmasına rastlanmamıştır. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi ise 2019 yılındaki faaliyet raporunda; şehirdeki iki ilçe harici diğer bölgelerde yaşayan ve maddi sıkıntılar sebebiyle yardım ve desteğe ihtiyaç duyan yaklaşık 7000 aileye, aileye yeni katılan her birey için Hoş geldin Minik Hemşerim projesi adı altında maddi destek sağlamıştır. 2020-2024 stratejik planında da maddi yönden zayıf olan aileler için sosyal ve ekonomik destek faaliyetleri sağlamayı planladığı bulgusuna rastlanmıştır. Ekonomik uyuma dair çalışmaların ifade yoğunluğu tablosu incelendiğinde, Gaziantep için yoğun görüş belirtilen kod göç projeleri, Hatay içinse göçmenlerin sosyo-ekonomik sorunları ve bütçe planı olduğu görülmektedir.

Kent yaşamına uyuma dair çalışmalar teması için yedi tane alt kod belirlenmiştir. Bu kodlar ve ortaya çıkan bulgular şunlardır: “göçmenlere yönelik çalışmalar” adlı alt kod için, Hatay Büyükşehir Belediyesi 2020’de yayınladığı faaliyet raporunda göçün kente etkilerinin tespit edilmesi için mevcut durumun analizini gerçekleştirmiştir. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi ise daha kapsamlı bir stratejik rapor hazırlayarak; yabancı uyruklu göçmenin şehre yoğun göçü sonrası sistemsel olarak ortaya çıkan ağır yük, söz konusu göçmenlerin

Türk kültürüne adapte olma konusunda sorun yaşamaları ve dil sorunları, nüfusun yoğun bir şekilde artması sonucu konut kiralalarında yaşanan yükselmeler ve göçmen kesimin hijyen sorunları vb konularında çalışmalar yapmak için bazı planlamalar yapmıştır. “Çevre düzenleme” konusunda Hatay Büyükşehir Belediyesi yayınladığı stratejik plan dahilinde, şehirdeki yeşil alanların artan nüfus oranına göre genişletilmesini planlamıştır. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi ise 2019 tarihli faaliyet raporunda bu konudaki çalışmalarına yer vererek, iki ilçeye toplamda 9 adet çok amaçlı ve tam teşekküllü spor salonları inşa edildiğine dair bilgilendirme yapmıştır. “Sivil toplum kuruluşları” alt kodu için, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi detaylı bir stratejik rapor hazırlayarak, gençlerin sosyal hayatlarının desteklenerek özellikle dezavantajlı grupta yer alan gençlerin taleplerinin değerlendirilip bilişsel, fiziksel ve psikolojik yönden gelişmelerine engel olacak durumların giderilmesi, yine gençlere ve ailelerine yönelik olarak gereken durumlarda rehberlik ve psikolojik destek verilmesi planlanmıştır. Hatay Büyükşehir Belediyesi ise STK’lar üzerinden bir çalışma planlayarak, bireyler ve STK arasında iş birliği yapılmasını planlamıştır. “Göç idaresi” alt kodunda Hatay Büyükşehir Belediyesi 2015-2019 arasında yayınladığı stratejik raporda, şehrin Ortadoğu’daki karışıklıklar sebebiyle sürekli göç aldığını belirtmiştir. Yine aynı belediye 2020 yılında yayınladığı faaliyet raporunda, şehrin jeopolitik konumu sebebiyle düzensiz ve yoğun bir göçe maruz kalındığını, bu durumun sosyo-ekonomik sorunlar başta olmak üzere sebep olacağı tüm sorunların öngörülüp bunlar için önlem alınmasının gerekli olduğunu vurgulamıştır. Fakat Gaziantep Büyükşehir Belediyesi’nin bu konu herhangi bir plan ya da faaliyet raporuna rastlanılmamıştır. “Kent etkileri belirlenmesi” kodu için Gaziantep Büyükşehir Belediyesinin herhangi bir raporu bulunmamıştır. Hatay Büyükşehir Belediyesi ise bu konuda hem faaliyet raporu hem de stratejik plan belirlemiştir. 2019 yılında yayınlanan faaliyet raporunda Covid-19 pandemisinin yaratacağı olumsuz sonuçların ilk başta belediyenin kırılgan kesim olarak nitelendirdiği göçmenler üzerinde görüleceğini düşünerek, belediyenin imkânlarının mümkün olduğunca genişletilmesine karar verilmiştir. Ayrıca doğal afetlerin yaratacağı olumsuz ve kötü sonuçların asgari düzeyde kalması için şehrin altyapısının güçlendirilerek planlı kentleşme adımları atılması kararlaştırılmıştır. Belediyenin yayınladığı stratejik plana bakıldığında, göçün kent üzerindeki etkilerinin belirlenip buna uygun adımlar atılarak göçmen-yurttaş ilişkilerindeki toplumsal uyumun sağlanmasının planlandığı görülmüştür. “Şeffaf Yönetim” konusuna Hatay Büyükşehir Belediyesi 2015-2019 stratejik raporunda ve 2019 faaliyet raporunda yer vererek katılımcı, şeffaf ve hesap veren bir yönetim sistemine geçişe yönelik çalışmalar yapılmasını kararlaştırmış, bunun yanı sıra faaliyet raporunda belediye tüm karar ve eylemleri güvenilirlik, şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkelerine dayandırdıklarını ifade etmiştir. Fakat Gaziantep Büyükşehir Belediyesi’nin bu alt kod için herhangi bir çalışmasına rastlanılmamıştır. “Bütüncül yönetim” alt kodu için sadece Hatay Büyükşehir Belediyesi’nin çalışmasına rastlanılmıştır. Belediye 2020-2024 tarihli strateji planında bütüncül, kapsayıcı bir yönetim anlayışının benimsenmesi gerektiğini ifade etmiştir. Kent yaşamına uyuma dair çalışmaların ifade yoğunluğu tablosu incelendiğinde, Gaziantep için yoğun görüş belirtilen kod göçmenlere dair çalışmalar, Hatay için ise göçmenlere dair çalışmalar ve göç idaresi kodları olduğu görülmektedir.

Araştırmada belirlenen kodlar için bir kod bulutu belirlenmiştir. Bu kod bulutu araştırmadaki ifadelerin yoğunluğuna göre düzenlenmiştir. Şekilde daha büyük puntolarla gösterilen sosyal hizmetler, dezavantajlı gruplar, göçmenlere yönelik çalışmalar en yoğun kullanılan ifadelerdir. Bunların dışında kalan diğer kodlar ise, bu kodlara nazaran daha az yoğunlukta kullanılmıştır.

İki vakanın analiz edildiği şekilde iki şehir için ortak kodlar ve birbirinden ayrılan kodlar belirlenmiştir. Her iki şehir için ortak 9 tane alt kod belirlenmiş olup, bu kodlar sosyal hizmetler, dezavantajlı gruplar, göçmenlere yönelik çalışmalar, çocuk-genç, kadın, engelli, yaşlı, kültürel faaliyetler, mesleki eğitimler şeklindedir. Hatay için Gaziantep’ten farklılaşan kodlar göçmenlerin sosyoekonomik sorunları, göç idaresi, jeopolitik konum, güvenlik önlemleri, sağlık hizmetleri, kent etkileri belirlenmesi, şeffaf yönetim, planlı yerleşim, bütüncül yönetim olarak görülürken, Gaziantep’in Hatay’dan farklılaşan kodları da aile planı, maddi yardım ve toplumsal gelişim şeklindedir.

Bu çalışma sadece iki sınır şehri olan Hatay Büyükşehir Belediyesi ve Gaziantep Büyükşehir Belediyesi özelinde yapılmıştır. Dolayısıyla yoğun göç alan diğer şehirleri kapsamamaktadır. Bu şehirleri yoğun göç alan diğer şehirlerden ayıran en önemli özellikler, araştırmaya konu olan bu iki şehrin jeopolitik bakımdan stratejik bir noktada olmaları ve yoğun olarak göç eden Suriyelilerle ortak kültürel bağa sahip olmalarıdır. Farklı şehirlerin söz konusu olduğu farklı çalışmalarda, değişen plan ve faaliyetler farklı sonuçlar elde edilmesine sebep olabilir. Ayrıca göçmenlerin ve Suriyeli nüfusun yoğun olarak yaşadığı diğer şehirlerle alakalı bu tarz çalışmaların yapılması alana katkı sağlayabilir.

Ayrıca belediye sınırları içinde göçmenlerin yerleşimlerine belirli yetkiler tanımlanabilir. Yoğun göç alan il belediyelerinde göçmen nüfusun belediye bütçelerinde meydana getirdiği külfeti, yük haline getirmekten çıkarmalı ve bu durum belediyelerin inisiyatifinde gerçekleştirilmesinden çıkarılmalıdır. Ek yükü hafifletmek için söz konusu belediyelerin genel bütçeden alacakları pay arttırılmalıdır. Belediyelerin bu alanda hizmet verecek personel kapasitesi güçlendirilmelidir. Türkiye'deki belediyelerin bir kısmı, çeşitli yöntemlerle göç yönetimi alanında hizmetler sunmaya çalışmaktadırlar. Ancak göç yönetiminde yerel yönetimlerin sunabileceği katkıdan yeteri kadar yararlanılmamaktadır.

Bu bağlamda Türkiye'de yerel yönetimlerin göç yönetimi konusunda, önündeki yasal engellerin kaldırılması, belediyelerin inisiyatifinde bir hizmet sunumunun gerçekleşmemesi, her belediye özelinde eşit ve şeffaf bir hizmet sunumu gerçekleştirilmesi göç yönetiminin daha nitelikli, daha etkili ve sürdürülebilir olmasına katkı sunacaktır.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, Y. (2016). "Göç Sosyolojisi", Nobel Yayınevi, Ankara ss. 2-209
- Akdemir, T., & Ulusoy, A. (2005). "Mahalli İdareler Teori-Uygulama-Maliye". Ankara: Seçkin Yayıncılık. ss 45
- Bahçeci, H.I ve Uzun Ş (2017). "Türkiye'de Uluslararası Göç ve Yerel Politika." İstanbul, ss 8
- Barın, H. (2015). "Türkiye'deki Suriyeli Kadınların Toplumsal Bağlamda Yaşadıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri", Göç Araştırmaları Dergisi, 1,(2), ss. 10-57
- Biehl, K. (2012). "Giriş" ve "Türkiye'ye Yönelik Göçün Değişen Yörüngesi", "Kentler ve Göç, Türkiye, İtalya, İspanya," İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, s.1-6, 9-72.
- Bozlağan, R., & Yaş, H. (2007). "Belediyelerde Hizmet İçi Eğitim". edt. Bilal Eryılmaz, Musa Eken ve Mustafa Lütfi Şen), Kamu Yönetimi Yazıları, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, ss 123.
- Daudov, M. (2013). "Dünyada ve Türkiye'de Uluslararası Göç Alanında Yerel Yönetimlerin Rolü", Vatandaşlık ve Yabancılar Hukukunda Güncel Gelişmeler Konferansı, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul
- Erdoğan, M.M. (2017)."Kopuştan Uyum'a Kent Mültecileri: Suriyeli Mülteciler ve Belediyelerin Süreç Yönetimi: İstanbul Örneği." Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları, ss 87-91
- Erkal, M. Burhan Baloğlu ve Filiz Baloğlu (1997). Ansiklopedik Sosyoloji Sözlüğü, Der Yayınları, İstanbul.
- Ersöz, Y. H. (2006). "Sosyal Politika-Refah Devleti- Yerel Yönetimler İlişkisi" İktisat Fakültesi Mecmuası, (Prof. Dr. Toker Dereli'ye Armağan), 55 (1). ss 773.
- Eryılmaz, B. (2015). Kamu yönetimi. Kocaeli: Umuttepe Yayınları. ss 37.
- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 2015-2019 Stratejik Planı, <http://www.sp.gov.tr/tr/stratejik-plan/s/1328/Gaziantep+Buyuksehir+Belediyesi+2015-2019>
- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 2020-2024 Stratejik Planı, <https://www.gaziantep.bel.tr/uploads/2020/07/2020-2024-stratejik-plan.pdf>.
- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 2019 Yılı Faaliyet Raporu, <https://www.gaziantep.bel.tr/tr/plan-ve-rapor>.
- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 2020 Yılı Faaliyet Raporu, <https://www.gaziantep.bel.tr/tr/plan-ve-rapor>.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, www.goc.gov.tr, Erişim Tarihi: 29.08.2021
- Günday, M. (1996). "İdare Hukuku" Ankara, İmaj Yayınları, ss 42
- Hatay Büyükşehir Belediyesi 2020-2024 Stratejik Planı, <http://www.sp.gov.tr/tr/stratejik-plan/s/2206/Hatay+Buyuksehir+Belediyesi+2020-2024>.
- Hatay Büyükşehir Belediyesi 2015-2019 Stratejik Planı, <https://api.hatay.bel.tr/storage/gallery-media/September2021/UICp2J1weGDqLXLGINca.pdf>.
- Hatay Büyükşehir Belediyesi 2019 Yılı Faaliyet Raporu, <https://hatay.bel.tr/sayfa/raporlar>.

- Hatay Büyükşehir Belediyesi 2020 Yılı Faaliyet Raporu, <https://hatay.bel.tr/sayfa/raporlar>.
- Keleş, R. (1992). “Yerinden Yönetim ve Siyaset” Cem Yayınevi, İstanbul, ss 15.
- Keleş, R., & Mengi, A. (2002). “Dünya Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'na Doğru. Çağdaş Yerel Yönetimler,” 11(4), ss 11.
- Sezer, Ö, (2008). “Kamu Hizmetlerinde Müşteri (Vatandaş) Odaklılık: Türkiye'de Kamu Hizmeti Anlayışı Açısından Bir Değerlendirme, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi”, 4(8), ss. 57
- Sürmeli, İ. (2017) “Türkiye’de İç Göçün Değişim ve Dönüşümü: Kentten Kıra Yöneliş”, Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi, Gazi Akademi Genç Sosyal Bilimciler Sempozyumu 2017 Özel Sayısı ss 275-286
- Toksöz G, Erdoğan S, Kaşka S. (2012). “Türkiye’ye Düzensiz Emek Göçü ve Göçmenlerin İşgücü Piyasasındaki Durumları” IOM Türkiye, ss 11
- Töre, N. (2016). “Uluslararası Göç Hukuku” (Birinci Baskı) Turhan Kitabevi, Ankara, ss. 47- 105
- Yalçın, C. (2004). “Göç Sosyolojisi” Anı Yayıncılık, Ankara, ss. 12-37
- 5393 Sayılı Belediye Kanunu, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf>, 30.08.2021
- 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5216&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>, 30.08.2021